

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. №254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%B%20A/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 22.10.2020).
3. Лісовий кодекс України: Закон України від 21.01.1994р. № 3852-ХІІ. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення 22.10.2020).
4. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005р. № 2807-IV Дата оновлення: 16.10.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15#Text> (дата звернення 22.10.2020).
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. №435-IV. Дата оновлення: 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 22.10.2020).
6. Шматько Г. І. Незаконна забудова пляжів як рекреаційних земель та порушення прав громадян на вільний доступ до них. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2018. № 32. С. 78-80.

Каменєва-Конечна Б..
студентка магістратури юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
міжнародного права та міграційної політики ЗУНУ
Марценко Н.С.

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЧОВИХ ПРАВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Речові права – це права, які забезпечують задоволення інтересів власника шляхом безпосереднього впливу на річ, яка знаходиться у сфері його господарювання [6]. Головне місце в системі речових прав займає право власності. Окрім того, відповідно до Цивільного кодексу України, до речових прав відносять право на чуже майно.

Право власності є центральним інститутом будь-якої цивільно-правової системи, адже по факту - існування суспільства є неможливим без виробництва матеріальних благ. Власність як економічна категорія притаманна суспільству протягом усієї історії його розвитку [5].

Право власності – це сукупність правових норм, які регулюють відносини, пов'язані з володінням, розпорядженням і користуванням власником його майном чи річчю у своїх інтересах на власний розсуд. Важливо, що місце проживання власника та місцезнаходження майна не впливають на зміст права власності.

Право власності включає в себе правомочності володіння, користування і розпорядження речами (майном). Право володіння - це право фактичного відання річчю. Воно полягає в можливості особи безпосередньо тримати належну їй річ у себе. Правом користування є право на отримання з речі її корисних властивостей. Право розпорядження - це право визначати юридичну долю речі (переробити, продати, подарувати, знищити, тощо) [4].

Власник володіє, користується, розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Він має право робити зі своїм майном будь-які дії, які не суперечать закону. Але при здійсненні своїх прав та виконанні обов'язків власник повинен додержуватися моральних засад суспільства. Також власник не може використовувати право власності і при цьому завдавати шкоди правам, свободам і гідності громадян, інтересам суспільства, не має права погіршувати природні якості землі та екологічну ситуацію [3].

Для того, щоб порівняти законодавство України і зарубіжних держав у сфері речових прав, варто дослідити законодавство таких країн як ФРН та Франція. Адже їхні закони слугують вже сторіччями своїм громадянам.

До прикладу, можна розглянути Німеччину. Визначне місце в частині законодавчого закріплення речових прав, правового режиму нерухомості посідає Німецьке цивільне уложення 1896 року.

Правова категорія «речове право» в Німецькому Цивільному Уложенні законодавчо не визначена. Основним речовим правом є право власності, яке буває або повним або неповним (обмеженим) [8]. Власник майна може поводитися з майном на свій розсуд і позбавляти інших від будь-якого впливу на неї. Неповне право власності розкривається як різновид обмежених речових прав. НЦУ не дає визначення суб'єктивного права власності через перелік правомочностей власника щодо свого майна. Володіння в НЦУ визначається не як право, а факт, який затверджує певний стан речей. Відповідно, право власності та володіння протиставляються один одному як право і факт. Система речових прав на чужі речі в Німеччині представлена досить широко і охоплює: сервітути (земельні сервітути, узуфрукт, обмежений особистий сервітут), спадкове право забудови, переважне право купівлі, речові обтяження, заставу. Через свій абсолютний характер речові права на чужі речі діють відносно всіх третіх осіб і повинні дотримуватися всіма третіми особами. Система речових прав в НЦУ представлена як система відносин, а не система суб'єктивних речових прав. Кожен із видів названих речових прав в НЦУ детально регламентується та отримує високий ступінь абстрактності правових норм і, відповідно, дозволяє регулювати широке коло відносин [2].

Ще одна країна, на яку варто звернути увагу при здійсненні порівняльно-правової характеристики речових прав із законодавством України – Франція.

Цивільний кодекс Франції 1804 р. створений за активної участі Наполеона Бонапарта закріплює найважливіші цінності суспільства, а

саме, рівність всіх громадян перед законом, свободу особистості, свободу переконань, право власності, відокремлення церкви від держави, право на розлучення, право синів на рівні частки у спадщині та інші права і свободи громадян.

Правова категорія «речове право» у ФЦК законодавчо не визначена. Основним речовим правом є право власності, яке ФЦК визначає як найбільш абсолютне панування особи над річчю [7]. Усі інші речові права за своїм змістом, не зважаючи на їх абсолютний характер, передбачають панування над річчю в меншому обсязі правових правомочностей і розглядаються як обмеження права власності. Речові права на чуже майно займають самостійне місце і протиставляються праву власності.

Система речових прав за французьким законодавством включає такі права: право власності, права користування чужими речами, інші речові права. Правове регулювання права власності та прав користування чужими речами здійснюється відповідно до положень книги другої ФЦК. Про право застави, як речове право йдеться в статті 2214 книги третьої «Про різні способи набуття власності» ФЦК. Правове регулювання емфітевзису здійснюється Сільським кодексом. Ключові положення про право забудови впливають із норм про право власності на земельні ділянки книги другої ФЦК [1].

Інститут володіння за ФЦК визначається як фактичне утримання або користування річчю чи правом.

Здійснивши порівняльно-правову характеристику речових прав за законодавством України, ФРН та Франції, слід зробити висновок, що законодавство у даній сфері у всіх країнах дещо відрізняється. У нинішніх умовах інтеграції українського законодавства із законодавством Європейського союзу, дуже важливого значення набуває переймання досвіду правового регулювання речово-правових відносин в таких європейських державах, де він перевірений більш як сторічною практикою застосування правових норм, а отже, забезпечує найбільш вигідні способи користування об'єктів речових прав.

Список використаних джерел

1. Бостан Л. М., Бостан С. К. (2008). Історія держави і права зарубіжних країн. 2е вид. перероб. і доп. : Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 730 с.
2. Гейнц Р. М. (2018). Речові права за законодавством Німеччини.
3. Заїка Ю.О. (2005). Українське цивільне право. Навч.пос. К. Істина, 312 с.
4. Мазур О. С. (2006). Цивільне право України: Навч.пос. К.: Центр навчальної літератури, 384 с.
5. Правознавство: Підручник. (2004). За ред. В.В. Копейчикова, А.М. Колодія. К.: Юрінком Інтер, 752 с.
6. Харченко Г.Г. (2015). Речові права: монографія. К.: Юрінком Інтер, 432 с.

7. Шимон С.І. (2004). Цивільне та торгове право зарубіжних країн. Навчальний посібник. К.: КНЕУ, 220 с.
8. Марценко Н. (2019). Порівняльно-правова характеристика речових прав у законодавстві України та зарубіжних країн. Колективна монографія. Гарантії та захист основних прав людини як невід'ємний елемент інтеграції України в ЄС. Вармінсько-Мазурський університет, Польща. с. 245. С. 187-198.

Капуста Р.

*студент юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного права і процесу ЗУНУ
Слома В.М.*

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ НЕУСТОЙКИ

Основним завданням правового регулювання зобов'язальних відносин є створення сприятливих умов для запобігання невиконанню чи неналежному виконанню цивільно-правових зобов'язань. Чинне законодавство надає досить широкі можливості для захисту інтересів добросовісної сторони. Одним із таких інститутів є забезпечення зобов'язань [4, с. 103].

Неустойка є видом забезпечення виконання зобов'язань, привабливість застосування якого пояснюється зручним способом спрощеної компенсації втрат кредитора, зумовлених невиконанням чи неналежним виконанням боржником своїх обов'язків.

Відповідно до ч. 1 ст. 549 ЦК України неустойкою (штрафом, пенею) є грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення боржником зобов'язання. У більшості випадків вона співвідноситься з розміром заподіяних кредитору невиконанням зобов'язання збитків. Крім того, жодних додаткових майнових гарантій кредитор не набуває: боржник або відшкодовує збитки (залікова неустойка), або сплачує лише їх частину (виключна неустойка). У штрафній же неустойці виявляється її забезпечувальний характер – кредитор отримує грошову суму незалежно від наявності чи відсутності збитків [2, с. 135].

Неустойка передбачена також у ст. 230 ГК України, відповідно до якої штрафними санкціями визнаються господарські санкції у вигляді грошової суми (неустойка, штраф, пеня), яку учасник господарських відносин зобов'язаний сплатити у разі порушення ним правил здійснення господарської діяльності, невиконання або неналежного виконання господарського зобов'язання.

Для неустойки, як виду забезпечення виконання зобов'язань, властиві такі ознаки: а) акцесорність (додатковість) до досліджуваного